

บทที่ 2

ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณ

Ancient Politics

ผู้สอน ดร.สันหณัฐ จักรภัทรวงศ์

นครรัฐกรีก

- กรีกโบราณ มีลักษณะเป็นนครรัฐ ประกอบไปด้วยดินแดนน้อยใหญ่ (เอเธนส์ สปาร์ตา)
- กรีกอยู่ยุคสมัยที่เรียกกันว่า เฮเลนิก (Hellenic) ในศตวรรษที่ 8-9 B.C.
- กรีก มีลักษณะภูมิประเทศ ตั้งกระจายกันตามหุบเขา บริเวณชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน รวมทั้งบริเวณเกาะต่าง เช่น เกาะครีต

นครรัฐกรีก

- กรีกมีการปกครองเป็นระบบราชาธิปไตยหรือ **Monarchy** ต่อมาเปลี่ยนเป็นนคราธิปไตย และเปลี่ยนมาเป็นระบบทฤษฎาธิปไตย หรือ “ทรราช” (**Tyranny**) และท้ายสุดเปลี่ยนเป็นแบบประชาธิปไตยโดยตรง
- นครรัฐเอเธนส์ มีประชากรประมาณ 250,000 – 275,000 คน บนพื้นที่ประมาณ 1000 ตารางไมล์ แบ่งออกเป็น 3 พวก
  - มีพลเมือง (**Citizen**) เพียง 50,000 คน
  - ต่างด้าว
  - ทาส

■ สถาบันการปกครองเอเชนส์

- สถาบันประชาชน ประกอบด้วยชายมีอายุ 18 ปีขึ้นไป มาจากการจับสลาก
- คณะมนตรีห้าร้อย พลเมืองชาย 500 คน โดยเลือกผู้แทนเผ่าละ 50 คน 10 เผ่า ดำรงตำแหน่งได้ 1 ปี
- ศาล ชายที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 201 คน
- สภาคณะสืบนายพล มักมาจากการเลือกตั้งเอาผู้ที่มีความรู้ความสามารถ

ความคิดทางการเมืองก่อนยุคเพลโต

■ โสเครตีส (473-399 ก่อน ค.ศ.) เป็นอาจารย์ของเพลโต

- เชื่อในความเป็นอมตะของวิญญาณ การมีชีวิตที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ 2 ประการ คือ ความรอบรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับธรรมชาติที่เป็นอยู่ และ ความรอบรู้ที่แท้จริงของค่าแห่งศีลธรรม
- มนุษย์เป็นสัตว์สังคม รัฐเป็นสิ่งที่ดีและจำเป็นเพราะเป็นแหล่งที่คนสามารถพบกับชีวิตที่ดี ถ้าไม่มีรัฐแล้วคนก็จะไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับ **คุณธรรม**
- กฎหมายแห่งรัฐ คือ กติกาข้อบังคับที่ลิขิตให้คนในสังคมมีชีวิตถูกต้องตามทำนองคลองธรรม กฎหมายที่แท้จริงมาจากความฉลาด หรือความรอบรู้รัฐบุรุษควรกำหนดบนพื้นฐานของธรรมชาติและ **ความรอบรู้**

- โจมตีระบอบประชาธิปไตยของนครรัฐเอเธนส์ รัฐที่ดีจะสามารถสร้างศีลธรรมให้กับประชาชนได้ จำเป็นต้องปกครองโดยคนที่เฉลียวฉลาด และมีความสามารถในการปกครอง
- โสเครตีส สนับสนุนรูปแบบการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย

■ กลุ่ม โซฟีสตส์

- ได้แก่ โปรதாகอรัส จอเจียส โปรติกุส ฮิปเปียส และทราสิมาคัส
- เป็นชาวต่างด้าวที่มาพำนักในเอเธนส์ในสมัยของเพริคลีส ศตวรรษที่ 4 ก่อน ค.ศ.
- ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเหมือนกับเป็นอาชีพทนายความ
- มีความเชื่อมั่นในลัทธิปัจเจกชนนิยม คนเป็นเครื่องวัดของทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ละคนมีความสามารถที่จะวัดว่าสิ่งใดผิดตามความเชื่อและความปรารถนาของเขา
- เห็นว่า คนไม่ชอบการรวมกันเป็นสังคมและไม่มีความเท่าเทียมกันในเรื่องกำลัง การเกิดรัฐจึงมีที่มาจากอำนาจ ทำให้อำนาจทางการเมืองมีจุดมุ่งหมายคือ ความเห็นแก่ตัวของผู้ปกครองแฝงอยู่

- โซฟิสต์โจมตีกฎหมายและกฎเกณฑ์ ที่ใช้ในการปกครองของนครรัฐกรีกขณะนั้น เห็นว่าควรให้ใช้กฎหมายธรรมชาติ

เพลโต

- เกิดเมื่อประมาณ 427 ก่อนคริสตกาล
- ได้ก่อตั้งสำนักอะคาเดมี ซึ่งถือเป็นวิทยาลัยแห่งแรกของโลก
- ผลงานของเพลโต ได้แก่ อุดมรัฐ (Republic) รัฐบุรุษ (The Statesman) และกฎหมาย (The Laws)

ธรรมชาติของคนและรัฐ

- ในบทสนทนาเรื่อง โคร โท ได้กล่าวว่า คนเป็นสัตว์สังคม
- รัฐเกิดขึ้นมาจาก ความจำเป็นของคน
- ในด้านจริยธรรม คน โดยทั่วไปมักแสวงหาแต่สิ่งที่ดี แต่คุณความดีไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้น ได้ด้วยความบังเอิญ คนต้องมีความรู้ โดยการศึกษาเพียงพอที่จะแยกแยะ ได้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดชั่ว
- คุณความดีในทัศนะของเพลโต มี 4 ประการ คือ ความฉลาดรอบรู้ ความยุติธรรม ความกล้าหาญ และความรู้จักประมาณ

ความยุติธรรม

- ความยุติธรรม หมายถึง สัมมาธรรมที่จะบันดาลความสุขให้กับคนและรัฐ
- แบ่งความยุติธรรมเป็น 2 ระดับ
  - ความยุติธรรมของบุคคล แบ่งชั้นทางสังคมออกเป็น 3 ชั้น
    - ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และผู้ผลิต
    - จิตของคนประกอบด้วย ตัณหา ความกเล้าหาญ ตรรกะหรือเหตุผล
  - ความยุติธรรมของรัฐ
    - คุณธรรมแห่งรัฐคือ ปัญญา ความกล้าหาญ และขันติ

รัฐในอุดมคติ

- รัฐที่ดีที่สุด คือ รัฐที่มีความยุติธรรมสถิตเป็นหลักของรัฐ โดยให้มีราชาปราชญ์เป็นผู้ปกครอง
- ดังนั้นรัฐในอุดมคติของเพลโตจะปกครองในระบบราชาธิปไตย หรือ อภิชนาธิปไตย ก็ได้ แต่จุดประสงค์ที่แท้จริงต้องการให้อำนาจอยู่กับกลุ่มชนจำนวนพอสมควรมากกว่า
- การวางหลักการศึกษาในรัฐอุดมคติเพลโต มุ่งมั่นที่จะให้เป็นเครื่องมืออบรมและเลือกเฟ้นคนในรัฐว่าเหมาะสมกับหน้าที่อะไร
  - ต้องมีการศึกษาขั้นต้นจนถึงอายุ **18** ปี และฝึกอบรมด้วยทางทหาร อีก **2** ปี

- ต้องมีการศึกษาขั้นต้นจนถึงอายุ 18 ปี และฝึกอบรมด้วยทางทหาร อีก 2 ปี
- การศึกษาขั้น 2 ระยะเวลา 15 ปี สิบปีแรกให้เรียนด้านคณิตศาสตร์ และดาราศาสตร์ ห้าปีหลังศึกษาวิชาปรัชญา
- เมื่อสำเร็จการศึกษามาทั้งสองขั้นแล้วจะมีอายุ ครบ 35 จะให้ทำงาน ในตำแหน่งบริหารทางพลเรือนและทหาร โดยทำอีกประมาณ 15 ปี เมื่ออายุครบ 50 ปี สามารถเป็นคณะราชาปราชญ์ได้
- ชนชั้นผู้ปกครองและชั้นนักรบจะต้องไม่มีทรัพย์สินส่วนตัวและห้ามการ มีครอบครัว
- ยอมรับความเสมอภาคของชายและหญิง
- ไม่ต้องการให้มีกฎหมายในรัฐอุดมคติ

การประยุกตรัฐ

- เครื่องมือในการปกครองคือกฎหมาย
- โครงสร้างการปกครองของรัฐที่สามารถเป็นไปได้คือ ลักษณะการผสมระหว่างคณาธิปไตยกับประชาธิปไตย
- อาณาบริเวณของประยุกตรัฐควรอยู่ห่างจากชายทะเลพอสมควร
- ประชากรในรัฐควรมี 5000 ถ้ามากกว่านี้ต้องใช้วิธีการคุมกำเนิดหรืออพยพ
- รัฐธรรมนูญของรัฐควรกำหนดให้พลเมืองทุกคนที่สามารถถืออาวุธทำการป้องกันรัฐได้ มีสิทธิเป็นสมาชิกในสภามีอำนาจเลือกตั้งคณะรัฐมนตรี 360 และตุลาการ

- **ชนชั้นที่มีความมั่งคั่งจะ ได้รับสิทธิทางการเมืองมากกว่า**
- **ฐานะของสตรีในประยุครัฐเป็นเช่นเดียวกับรัฐในอุดมคติ**
- **แต่ระบบครอบครัวในประยุครัฐ การแต่งงานควรทำไปในรูปแบบการ ผสมผสาน**
- **ระบบการศึกษาคล้ายกับรัฐในอุดมคติ**
- **เขากำหนดให้มีคณะผู้ปกครองพิเศษขึ้นอีกคณะ คือ คณะมนตรีรัตติกาล ต้องมีอายุขั้นต่ำ **50** ปี ซึ่งเขาประสงค์จะให้ป็นองค่อธิปไตยของรัฐ**

รูปแบบการปกครอง

- การปกครองโดยราชาปราชญ์ แต่รัฐอาจเสื่อมลงได้ เป็นขั้นๆ 4 ขั้นคือ
- ราชาปราชญ์
  - ↓
  - วีรชนาธิปไตย
  - ↓
  - คณาธิปไตย
  - ↓
  - ประชาธิปไตย
  - ↓
  - ทุชนาธิปไตย
- ต่อมาได้เปลี่ยนแนวคิดการปกครอง ยกการปกครองในรัฐสมบูรณ์ออก เพราะเห็นว่าปฏิบัติไม่ได้ ขาดราชาปราชญ์จึงมาให้ความสำคัญกับกฎหมาย

- แบ่งการปกครองออกเป็น 2 แบบ คือ ประเภทที่มีกฎหมายและไม่
มีกฎหมาย

จำนวนผู้ปกครอง	รัฐที่มีกฎหมาย	รัฐที่ไม่มีกฎหมาย
คนเดียว	ราชาธิปไตย	ทฤษฎาธิปไตย
คนส่วนน้อย	อภิชนาธิปไตย	คณาธิปไตย
คนส่วนมาก	ประชาธิปไตย	ประชาธิปไตย